

Élenjáró potenciál

Veszélybe kerülhetnek a Magyar Tudományos Akadémia intézetei
Palkovics László innovációt remél, a kutatók leépítéstől tartanak

FICSOR BENEDEK

Április 1-jétől nagymértékű változások várhatók a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) működésében. Az intézmény egy tavaly nyári törvénymódosítás értelmében a Palkovics László vezette Innovációs és Technológiai Minisztériumon (ITM) keresztül juthat hozzá költségvetése jelentős részéhez. Palkovics január 1-jével felfüggesztette az MTA működéséhez szükséges állami források kifizetését, így az Akadémia vagy törvényellenesen használja fel a pénzügyi tartalékát – amelyet elvben nem fordíthat a dologi kiadások finanszírozására –, vagy veszélybe kerül a működése. A miniszter ezt követően, minden előzetes egyeztetés nélkül, január közepén bejelentette, hogy az MTA áprilistól projektalapon dolgozik tovább, vagyis a kutatóintézeteknek minden kiadásukra pályázniuk kell. Ez rövid távon drasztikus leépítésekhez, végső soron pedig a hazai tudományos élet legfontosabb intézmények teljes kivézetéséhez is vezethet.

Palkovics, aki maga is az MTA tagja, egy január 17-ei fórumon hangsúlyozta, az átalakításnak köszönhetően Magyarország európai szinten is élenjáró kutatás-fejlesztési és innovációs potenciálra tesz szert a kiemelt gazdasági területeken. Másként vélekedik erről az Akadémia azon több száz dolgozója, akik egy héttel a miniszter beszédét követően nyilatkozatban fordultak a kormányhoz, vizsgálná felül az intézményt sújtó döntéseit. „A jelen helyzet, amely az MTA intézeteiben dolgozó mintegy ötezer – kutató és nem kutató státuszú – munkavállalót egzisztenciális és szakmai bizonytalanságban tart, az egész magyar tudományos közösség jövőjét veszélyezteti” – írták. Szintén január 24-én adtak ki közleményt az MTA kutatóintézet-hálózatának vezetői, amelyben hangsúlyozták, elengedhetetlen a Palkovics-féle rendszer kiegészítése és továbbfejlesztése, ezért is javasolták, hogy annak bevezetését, a részletek tisztázásáig, halasszák el 2020. január 1-jéig. Egyúttal szükségesnek tartják, hogy a jogszabályi környezet átalakításáig a hatályos MTA- és költségvetési

törvénynek megfelelően folyják az MTA-kutatóközpontok és önálló kutatóintézetek működésének finanszírozása – tették hozzá.

Hiába azonban az aktív ellenállás, a Magyar Hangnak – nevük elhallgatása mellett – nyilatkozó kutatók egyöntetű véleménye szerint a döntést már rég meghozták,

Hiába azonban az aktív ellenállás, a kutatók egyöntetű véleménye szerint a döntést már rég meghozták, és azon aligha változtat a kormány

és azon aligha változtat a kormány. Egyikük elmondta, hivatalosan még semmit sem közöltek velük, ám már mindenki kész tényként kezeli, amit Palkovics László a január 17-ei fórumon előadott. Tehát az Akadémia elesik az alapfinanszírozástól, a kutatóintézeteinek minden kiadást (a fizetésektől

a rezsigi) pályázati úton kell fedeznie. A pályázatok azonban nyíltak lesznek, így olyan intézmények (egyetemek, illetve például a Veritas, vagy a frissen létrehozott Magyarságkutató) is elindulhatnak, amelyek alapműködése az állami források révén biztosított, így előnybe kerülnek az Akadémiával szemben. Hiszen még az MTA-nak a dologi kiadásokkal együtt magasabb összegre kell pályáznia, más intézmények kizárólag a kutatási finanszírozásra koncentrálhatnak. Mivel az elnyerhető teljes összeg nem lesz sokkal magasabb, mint az intézménytől megvont támogatási forrás, az új rendszer könnyen veszélybe sodorhatja a MTA kutatóintézeteinek működését.

Az általunk megkérdezett kutatók úgy vélik, Palkovics László tervezete a bölcsész- és a társadalomtudományi intézeteket érinti majd a legérzékenyebben. – Mivel közben e területeken már így is igen aggasztó a szakmai utánpótlás helyzete – fogalmazott egy forrásunk. – A nevelésügyen alacsony bérezés mellett a tervezhetetlen szakmai életút is hozzájárul ahhoz, hogy a bölcsészettudományi kuta-

tók számára a helyzet teljesen kilátástalan – tette hozzá.

Egy másik kutató arról beszélt, hogy ha megvalósul a pályázati rendszer, a bölcsészek és társadalomtudósok kiszolgáltatott helyzetbe kerülnek a minisztériumtól, illetve végső soron a kormánytól. A kormánypárti média éppen e területek kutatóit vette tűz alá tavaly, Soros-ügynöknek kikiáltva az Akadémia munkatársait, a Figyelő pedig még listát is készített az MTA túlzottan liberálisnak vélt tudosairól, akik feltűnően sokat foglalkoznak a „bevándorlással, a gender-témával és a homoszexualitással”. Mindez akár véletlen is lehet, ám aligha enyhíti a kutatók félelmét, hogy az átalakítás végcélja a bölcsész- és társadalomtudományi intézetek megszüntetése. Ezt lát-szik alátámasztani az is, hogy információink szerint több kutatónak jelezték, ideje új állás után nézni, és van olyan – a kormánnyal szemben nem kimondottan kritikus – csoportvezető, akinek már ki is jelölték a következő állomáshelyét.

Ha ez valósul meg, az a korábban említett intézmények, például a Veritas Történetkutató Intézet vagy a Magyarságkutató Intézet pozícióit erősíti, ami pedig az inkriminált tudományterületek teljes kormányzati kontrollját vetítheti előre.

Megkerestük a minisztériumot, ezt válaszolták: „A hivatal a közeli jövőben hirdeti meg Tématerületi kiválósági programját, amelynek megjelenéséről sajtóközleményben és a hivatal honlapján is hírt fogunk adni.”